

czor» önképzőkör név alatt fog működni. A tisztviselő választás a következőképen ejtetett meg: Elnök: Hanák Henrik 8. o. t., titkár: Bednarik Lajos 8. o. t., jegyző: Török László 8. o. t., aljegyző: Conlegner József 7. o. t., pénztáros: Geleta Géza 8. o. t., ellenőrök: Mézáros József 8. o. t. és Noszkay Ödön 7. o. t. Könyvtárosok: Lates Kálmán 8. o. t. és Misik Kálmán 7. o. t.

A lévai k. r. (kegyesrendi) főgimn. «Szepesi»-köre f. hó 5-én Szt. Imre hg. tiszteletére, Szepesi Imre, városunk negyüredemű szülőtte és az intézet jölteveje, továbbá a gimnázium 82 éves fenállásának emlékére diszgyűlés, szép számú közönség, a tanári kar és az ifjuság jelenlétében a köv. programmal folyt le: Diszbeszéd: tartotta Löcsi I. 8. o. t. «Szent Imre herceg» Garay-tól, szavalta: Török E. 6. o. t. «Ének Szt. Imre hg.-ről». Kemenes F.-től, előadta Czeczko L. 5. o. t. Szt. Imre napján, irta és felolvasta: Szilassy Caesar 8. o. t. «Szt. Imre hercegről». Faludi F.-től, szavalta Marcader I. 5. o. t. «Magyarország védasszonya». Mindenszinti G.-től, előadta: Bácsi I. 8. o. t.

Az eperjesi kir. kath. főgimnázium önképzőköre október 30-án tartotta 3-ik rendes gyűlését. A jegyzőkönyv felolvasása után Hudák Miklós 8. o. t. olvasta fel az «Ösz» cz. költeményről irt bírálatát. A költeményt számos hibája miatt elveti. Most a szavakat hallgattak ki. Fröhlich Zoltán 7. o. t. előadta «Pató Pál urat» Petőfitől. Utána Láng Mihály 8. o. t. szavalta el Kiss József «Simon Judit»-ját, s ezért jegyzőkönyvi dicséretet nyert. Végül Komaromi Ferencz 7. o. t. szavalta Vörösmarty «Merengő»-jét. Fröhlich és Komaromi szavallatát a bírálók gyengének jelezték.

Fejtörő kérdések megfejtése.

A 44-ik számban közölt fejtörő kérdések megfejtése. Számtani kérdés. Azon szám 90.

Földrajzi kérdés. Veglia. 1241-ben IV. Béla magyar király menekült ide a tatárok elől.

Történelmi kérdés. II. Ágost (Frigyes) az „erős“ 1733 febr. 1-én halt meg Varsóban, a krakkói királyi sirböltba temették.

Természetrizai kérdés. Fakó keselyű (Gyps fulvus). Mértani kérdés. Alap 10 m., középső 15 m., leghosszabb oldal 20 m.

Képrejtény. Sérteni könnyű, kiengesztelni nehéz.

A megfejtők nevei:

Hirschler Károly, Strausz Andor, Fekete István, Joó Károly, Feldmann Mór, Fehér József, Egressy Mihály, Rosenfeld Richard, Hajós Gyula, Schwartzt Tibor, Wágner Ervin, Friedmann Miklós, Schmalcz Jenő, Oppel Géza,

Eszterházi Miklós, Máriási Béla, Rudnay Jenő, Moócz Elemér, Klinger Lajos, Altmann Henrik, Dokupel Antal, Walder Sándor, Hermann Béla, Kovács Aladár, Thék Gyula, Kerbler Lajos, Kiss Emil, b. Majtényi László, Eöry Gusztáv, Szinney Lajos, Beöthy Sándor, Simonyi Károly, Szepesy Géza, Csák Ödön, Wolf Gyula, Hodács Ágost, Kiss István.

A kitűzött könyvjutalmat Egressy Mihály nyerte el Pozsonyban, a kinek azt a szerkesztőség elküldi.

Szerkesztői telefon.

Gy. E. N.-Szében. Köszönjük figyelmét. — B. M. Szeged. Azt kérde, hogy miként lehet az, hogy az egyik R. nevű antiquarius udvari szállító, „hát az udvar is antiquariusnál szerzi be a könyveket“ — teszi ön hozzá — vagy miként egyeztethető ez össze egymással? Hát ezt bizony mi sem tudjuk, de azért láttunk ennél czitrább dolgot is. A számaron a bársonnyereg mai nap már éppen nem meglepő. — K. B. Rozsnyó. Az a költemény külön nem kapható, jókai versei közt megtalálja. — T. B. Szombathely. A Berze Árpádkori személynév. Csenge a Margit legendában fordul elő s Margitnak szerzetes társnője volt. Megolvashatja ezt Beöthy Zsolt-nak Ráskai Lea című költői elbeszélésében. — Kiváns. A bonbon francia elnevezése a czukor szeleteknek, melyek csemege gyanánt szolgálnak, a bonbonniére a czukorkákát tartalmazó dobozok elnevezése. — Nem tudom. Pécs. 1. A budapesti Petőfi-szoborban 90 százalék réz, 10 százalék ón van, czink és ólom nincs benne. — Hogy nekünk még ilyesmire is meg kell felelnünk. 2. Budapest lakosságából 64-4 százalék róm. kath., 6 százalék ág. ev., 7-3 százalék ev. ref., 21 százalék izraelita, 1-2 százalék más vallású. Csak németül beszélő vagy 313 ezer van, — tehát Budapest még mindig nem tiszta magyar. 3. A B Hirlapot 1881 jun. 16-án indította meg Rákosi Jenő, Csukási Józseffel. — Nem közölhetők. A fejedelmi vér, Ottó lovag, Diák bölcsesség, Téli tájnak sárgulása cz. versek. Az én tollam, Piczi lámpa, Vezér kalandja, A rákosi bíróválasztás, Petényi uram bölcsessége, Hárman egy ellen című elbeszélések. — Friedmann M. A rétségek fia könyv alakban is megjeleniks karácsonyra kapható lesz. Árát a kiadóhivatal még nem állapította meg. Bekötési táblákra 65 krral előjegyezhetni Hangos Antalnál IV. Calvin tér 5. sz. — H. Péter Pozsony. A halottak napi cikket a szerkesztő irta. — F. L. Székesfehérvár. Kísérje figyelemmel irodalom rovatunkat, mi lehetőleg minden ajánlható munkáról megemlékezünk Ráth Mór kiadásai azért nem fordulnak elő lapunkban, mert ő a szerkesztőségnek nem küldi be a kiadásában megjelenő munkákat. Ő nem szorul mi reánk, mi meg ő reá. — E. Gy. Szeged. Nem kell mind. — Szabó S. Kecskemét. A tudósításokat a szerkesztőségbe kell küldeni, nem pedig a kiadóba. Így történt, hogy tudósítás a késedelem miatt tárgyalanná vált s így nem közölhető. A képrejtényt erősebben kell kidolgozni, mert ugy. a hogy beküldte nem készíthető el nyomásra.

«Kosmos» műintézet nyomása Budapest. VI. Aradi-utca 8.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt
A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA AJÁNLVA.

Előfizetési árak:		SZERKESZTŐ:	SZERKESZTŐSÉG:
Egész évre	4 frt.	Dr. RUPP KORNÉL	Budapest, IX., Soroksári-utca 31.
Fél évre	2 frt.	göygymanasi tanár.	KIADÓHIVATAL:
Negyed évre	1 frt.		Budapest, VI., Teréz-körút 23. sz.
Megjelenik minden vasárnap.		Kiadja a „Kosmos” műintézet, kő- és könyvnyomda és hirdalkiadó részv. társ.	KÉZIRATOKAT nem adunk vissza.

Deák-élet Angolországban.

Angolország felé tisztelettel tekint minden ember szeme. Megszoktuk, hogy méltányoljuk ezt az erőtől duzzadó, energikus nemzetet, a mely az anyagi és szellemi fejlődésnek oly magas fokára emelkedett. Az angol nép hatalmas kifelé és befelé és büszkén foglalja el impozáns helyét a világrendszerben. És hogy mért van ama polczon, a melyen van, annak oka egyszerű és világos: mert tud magának polgárságot nevelni. Ez a ködös sziget-ország nagyhatalmasságát, virágzó kulturáját és hallatlanul fejlett kereskedelmét főleg nevelésének köszöni. Mikor eszményi neveléssel, mintaszerű iskolázásáról van szó, bámulattal és irigységgel emlegetjük Angliát.

Mi a kulcsa a sokat dicsért angol nevelés eredményességének? Az, hogy az ifjuságot kifejezett czélatossággal egyenesen az életnek nevelik. Nálunk ezt csak elvben hirdetik, de gyakorlatban nem tanusítják. Nálunk óriási hézag tátong a tanuló-évek és a való életbe lépés ideje között s az iskolát elhagyó ifju tántorogva és borzongva érzi a szertelen különbséget. Nem mondjuk, hogy az angol nevelés teljesen elenyészteti ezt a hézagot, de a folytonosság ott hasonlíthatatlanul jobban meg van és az angol ifju nem érzi annyira a leverő ellentétet. Az angol ifjuval úgy beszélnek és bántanak, mint felnőtt emberrel és ő úgy iparkodik viselkedni, mint *gentleman*, azaz mint oly férfi, ki előtt szent a tisztesség és becsület.

Az angol iskolában uralkodó szellem a gyermeket arra ösztönzi, hogy általános eszményi

*) *Laurie*-nak, a kitűnő francia ifjusági írónak ily című könyve most jelent meg magyar nyelven. E munka alapján igyekszünk egységes és kerek képet nyújtani az angol deák-életéről.

tökéletességre törekedjék. Nálunk sajnálatos tünemény, hogy a tehetséges és szorgalmas tanulók testi fejlettség dolgában visszamaradnak, mert a szellemiket olyannyira fölébe helyezik a testieknek, hogy izmaikat egyáltalán nem gyakorolják s ezt egyenesen nevelésnek és lealázónak tartják. Mily ferde fölfogás! Így áll elő azon fura helyzet, hogy nálunk a jó tanulók nagy része csenevész és gyöngye alak, míg a rossz tanulók csak úgy pirosodnak az egészségtől! Az angol gyermek azt a czélt tüzi maga elé és éri el általában, hogy izmos és egészséges testében komoly és kimivelt szellem lakjék. Nem gyönyöröi valami a kelleknek a következőket egyesítése? Oxfordban és Cambridge-ban nem ritkán látható, hogy az évi dijakat 6 láb magas, a farnézi Herkuleshez hasonló izmokkal bíró fickók nyerik el, a kik azért, mert az integrális számítás, vagy Cicero irályának az utánzását értik, nem kevésbbé képesek arra is, hogy a crotoni Milo hőstetteit vigyék végbe.

Vizsgáljuk törül-hegyre azon életet, mely ily irányban vezet tökéletesedésre az angol ifjut.

Angliában a középiskoláknak legsarkalatosabb képviselői a *kollégiumok*. Többnyire egy tudós ember vezetése alatt állanak, ki mellé képzett tanárok sorakoznak. Itt tanulnak az illető környék tehetős polgárságának gyermekei, a kik *benn élnek* az intézetben. A kollégiumok eredete nagyon régi, innen van, hogy a kollégiumok falai között hagyományos, szervezett alapokon nyugvó diákélet fejlődött ki.

Megnyerő ama külső kép, melyet egy kollégium mutat. Rendszerint a városon vagy községen kívül épült, tornyocskákkal ellátott épü-

let, melyet mindig park veszen körül. A földszinten lakik a «doktor» (igazgató) családjával, ott vannak a termek is, míg az emeleteket a tanulók szobái foglalják el. Kedvesek ezek a több, egymást keresztező folyosóra nyíló szobácskák! Igaz, a butorzatuk igen egyszerű (minek elkényeztetni az ifjakat?): egy szőnyeg, székek, asztal, könyvvállvány, egy ágy, melyet nappal faszekrénybe hajtanak össze és este kinyitnak a lefekvés előtt. Izléssel és türelemmel azonban a deák széppé varázsolja a szobáját, fölékesítve rajzokkal, metszetekkel, meg arcképekkel a falakat, családi emlékeket és esetleg versenyen nyert díjakat helyezve el körs-körül és gondosan ápoltt virágserepekkel rakva meg az ablak padkáját. Mindenki iparkodik szobáját lehető legkellemesebbé tenni s így természetes, hogy a kollégium kedves otthonát biztosít a deáknak. Kiki úr a maga szobájában a szó szoros értelmében, senkitől se zaklatva bezárkózhatik, hogy lezckéit tanulja és feladatait elkészítse.

A napi életrend pontosan ki van szabva, a nélkül, hogy az ifjakra nyomást erőszakolnának. Nem parancsolják meg katonás szigorral a fölkelés idejét és ennek az az üdvös követkevése van, hogy az angol deák ment lévén a törvény kijátszás esábitó ingerétől, nyáron négy-öt órakor reggel, télen csekélylvel később kiugrik az ágyból. A lefekvés ideje is tetszésére van bízva, de ritkán fordul elő, hogy a gyertyák tíz órakor el ne legyenek oltva. Szóval olyan viszony uralkodik a mester és a tanítvány közt, melyben mindegyik fél megbizik a másik tapintatosságában és jóhiszeműségében.

A tanórák délelőtt kilenczétől tizenegyig és hetenkint háromszor háromtól ötig tartanak. Látható ebből, hogy az angol deákok tanulás dolgában nincsenek megterhelve, mert 20 óra egy héten valóban nem sok. Ebből azonban nem következik, hogy a magyar deák irigykedő sóhajjal gondoljon angol kollégáira! Fáradnak és izzadnak azok épen annyit, mint ő.

A latinra és görögre talán még nagyobb súlyt fektetnek, mint minálunk. A régi írókat kimerítő történelmi és régészeti magyarázatokkal kísérik és tömérdek dolgot magyaráznak meg, melyek ezek nélkül száraz és rideg szóhalmozatok maradnának a tanulóra nézve. E tekintetben nincs hiány. Mennyire elbámulna azonban a tősgyökeres magyar nebuló angol kollégáinak latin kiejtésén! Ha Vergiliusnak ropogós hexameterjét:

Tityre, tu parvulae recubans sub tegmine fagi,
ily kiadásban hallaná elrecczítani:

Tajtáji, tyu petyuli rikjőbensz szöb tigmájni fedszáj, menten azt hinné, hogy a néhai jó Vergilius megfordul nápolyi sirjában, mikor az ő zengzetes dactylusait ily módon teszik tönkre! Pedig nem lenne igaza, mert senki ezen a világon nem tudja, hogy mikép ejteték ki a régi rómaiak az ő nyelvüket s így nem is lehet teljességgel megállapítani, melyik accentus a helyes és jogosult.

A tanárok az iskolában tömören összefoglalva adnak elő és a tanulókat szakkönyvekre szokták utalni, melyből az előadottakat és a lezcke anyagát kiegészíthetik. A kollégiumnak olvasóterme is van; hol körös-körül a falak menten könyvespolczok nyulnak, öt-hatszáz kötet áll a tanulók rendelkezésére: utazási, történelmi műek és jól megválogatott regények. De az mar tisztára angol speciálítás, hogy egy nagy zöld asztalon politikai és képes lapok, folyóiratok és röpiratok is kínálkoznak a fiúk számára, a kik szorgosan buvárkodnak is ezekben. E szokás értékéről vitatkozni lehet ugyan, de mindenesetre jellemző, hogy az angol fiatalok már korán beleoltják az érdeklődést a közélet eseményei iránt és a fogékonyságot a közszerepléshez. Leptenyomon lehet politikai vitákat hallani, egyik deák nagy hévvel védelmezi a maga *konservatív* álláspontját, a másik szintoly tüzzel *liberálisnak* vallja magát. Minálunk mások a viszonyok s a «politika» jóformán csak minden 5 évben — képviselő választaskor — kelt forrongást a diák nép között, a mikor némelyek piros, mások fehér tollat tűznek a süvegükre és nem ritka, hogy hegyibe derekasan eldöngögték egymást.

Az osztályozás módja alapján elüt a mi rendszerünkétől. Magyarországon nyolcz esztendőig kell járni a középiskola minden egyes ifjunak. Angliában az egyik osztályból a másikba való fellépés jogát a hanyagok nem szerzik meg úgy, mint azok, a kik idejüket jól használták fel. Ez jutalom, melyet kitarító munkával kell kiérdemelni. A tanár minden feleletre, minden dolgozatra — a felelet vagy dolgozat beése szerint — bizonyos számú *egységeket* ad; az időszak végén összeadják minden tanuló egységeit s csak azokat eresztik felsőbb osztályba, a kik elegendő egységet szereztek. Ennek az a következménye, hogy a szorgalmas vagy kitünő tanuló 3—4 év alatt végére járhat tanulmányainak, míg hanyag vagy korlátozottabb elméjű 7—8—9 évig is elkinlódik ugyanazon tárgyakkal.

(Folytatása következik.)

Testvér boszu.

A „Tanulók Lapja” számára.

A Csánya Jóska a negyedikbe járt, a bátyja a Pali a harmadikba. Az édesanyjuk özvegy Csánya Mártonné asszony eladta falusi birtokát, beköltözött a városba, hogy magzatait uraknak nevelje. Azt akarta, hogy a fiatalabbik, az okosabb Jóska fiskális legyen; hogy a régi, ősi birtokot, mely most is pörben van az irigy rokonok áskálódása miatt, kipörölje a saját hasznukra; a fele birtok úgy is már belesirt a sok pörösködésbe. Az idősebbiket: a Palit, a ki csöndes eszü, lágy gyerek volt, azt papnak szánta. Majd imádkozik érettök, aztán az Úristen meghallgatja.

Sutba került a patyolat, lobogós ing, meg a rojtos gatyá, mit a gyerekek még a nyáron viseltek. Pedig Csányáné asszony maga rojtozta ki szép sorra, ránczra a gatyát, maga szapulta, sulykozta ki a patakban. Oda is szólt neki nagy hetykén a szomszédasszony, a Latráné: — Hiába a fáradság! Úgy is uri gyerekeknek készülnek a magzatok! A Jóska már rá se néz az én Gyuriczámra; pedig még makulányival se több am!...

Kaptak is a Csánya gyerekek, mikor újra beiratkoztak a nagy deák oskolába, úri nadrágot, feszes cipőt, kemény inget. A Jóska beletanult hamar, de a Pali búsult egyideig, utoljára csak beletörődött.

A Jóska az év elején összekotorászta, szedte a régi könyveket, levitte a nagyskola elé és eladta. Este elment a színházba. A mikor Pali megtudta, hogy az öcsese a komédiásokat nézi, fölhányta az egész hazát, kereste a tavalyi könyveket, hogy ő is túl ad rajtuk. Sehol egy árva maradék se! Az öcsese csak vigyorgott a markába.

Pali sirva fakadt: — Nyanya, hallja-e?

— Hallom fiam, kisebbik fiam, (csak kisebbiknek szólította) hogyne hallanám!?

— A Jóska.

— Mi van a Jóskával...

— Eladta a könyveket.

— Hát ha öcska, arravaló.

— És... és elment...

— Dejszen, ott sunnyog a sarokba ni!

— Elment a komédiásokhoz...

— Menj el te is, ha akarsz...

— De az én könyveimet is eladta.

— Nem úgy van az — dörent közbe Jóska, a Pali könyveit a segítő együletbe adtam a szegények számára.

— Majd meglátjuk, pityergett tovább a

másik, hogy benn lesz-e a neved az értesítőben.

Jóska elsápadt:

— Benn lesz, hogy ne lenne, a Perghő tanár úr fölirta a nevedet.

Ezzel aztán abban maradt a dolog, a gyerekek jártak rendszeresen az oskolába, az édesanyjuk meg kijárt a szőlőhegyre, a mit nem régen vett, kapálta, művelte, hogy jusson a városban is valami a gyerekeknek.

A Pali, az meg dült-fült; nem beszélt az öcsésével; csak nem akarta a kudarcot elfelejteni, folytonosan a boszura gondolt. Jaj neki, ha hazudott; olyan boszút áll, hogy... Majd kigondol valami jót. Az édesanyja se tudja meg, de a Jóska is kibujik a bőréből dühében. Senki se gondolta, hogy ez a tétlen, poszáta*) gyerek gonosz boszút forral...

Amióta meg a Jóska elrakta otthon alaposan a gügye*) testvért, a höllenkedés*) nyilvános lett. Az édesanyja siránkozni kezdett, hogy idejut, idefajul a két gyerek. A míg a gatyás parasztyerekek majd meghaltak egymásért, addig az úri borbé bujt ifjak halálosan ellenfelekké váltak. Csányáné gyászruhát öltött, annyira szomorkodott.

Aztán szinleg megbékültek, de a Pali csak tovább szötte a fonalat. Megbeszélte a tervet Mányók Gazsival, a legjobb barátjával.

— Elverem a Jóskát, ha akarod, henczegett Mányók.

— Dehogya, az semmi, magam is megtehetem...

— Hát mit csináljunk?

— Majd álmodjok valamit. Talán... talán... Nem tudom!

Igy telt el az esztendő; a testvér nem felejtette el boszuját és Mányók nem szünt meg öt noszogatni.

Mikor kikapták az évvégi nagy értesítőt, Csánya Pali nem azt nézte, hányból bukott meg, (azt úgy is sejtette), hanem kereste a segélyegylet rovatában az öcsese nevét. Lázasan kapkodott, reszketve lapozott, szemei kápráztak, nincs, nincs benn a Jóska neve, nem adta be Perghő tanár úrnak a könyveket, hazudott...

Szaladt a Mányók Gazsihoz:

— Te... Gazsi...

*) poszáta = vékony, vézna,

*) gügye = ügyetlen, bamba,

*) burhós = komor, sötét,

— Na, mi az öreg?
— Hazudott a Jóska, becsapta az édesanyámat . . .

— Boszut állunk!

— Hogyan?

— Tudod mit? Ellopjuk most könyveit, meg a tiedet is eladjuk! Aztán elmegyünk a színházba . . .

— Te, nem, nem lopunk; csak eladjuk, a mint ő tette tavaly. Jó lesz!

Aztán elrohantak; nem volt otthon senki. A Jóska elkészült valamire, az édesanyja meg a templomba ment. Ugy szokott tenni, ha csak ideje engedi. Pali főlhányta-vetette az egész házat, nekidőlt a szekrénynek és tüvé tette tartalmukat, a gonosz Mányók csak sürgette.

— Azt is vigyük el ni, a mi az ágyon van, biztatta Mányók Gazsi.

Pali mohón vette a kezébe . . .

— Ez az édesanyámé . . . ezt nem adjuk el . . .

Végre együtt volt minden, még a legkisebb is. Csak úgy ragyogott Pali arca; összemadzagolta két csomóban, felét odaadta a Gazsinak; nagy kerülővel betértek, hol ódon könyveket vásárolnak és otthagytak mindent.

Pali reszketeg kézzel számlálta a pénzt. Sok volt az, annyit sohase látott még életében. Csak úgy dagadt a keble, a mint izgatottan számlálta: — Ez egy ötforintos, a nadrágzsebemben 2 ezüst forint, itt is van egy korona, a kabátomban 30 krajczár. Mennyi is ez te Gazsi?

Mányók irigykedve sandított az ügyetlen barát felé.

— Mennyi, hát hét forint nyolcvan krajczár . . .

— Légy ma este a színház előtt, Gazsi, befizetlek.

A Mányók gyerek már jó idejében a színház körül ólalkodott, leste a derék Palit, de ez csak nem jött. Gondolta, hogy a tehetetlen fiu saját magának lett árulója, vagy az eszes Jóska vett észre valamit, elvegyült a tóduló tömegben, talán majd besodorja véletlenül magával.

Nem sikerült. Nagy búsán bandukolt kifilé. Látja ám, hogy nyakra-főre rohan a Csánya Pali. Nagy otromba lábait zajjal dobja előre, hogy szinte szuszog belé. Hosszu kezeit lóbálja ide s s tova, a fejét meg rázza, annyira törtet.

— Hát most kell jönni? méltatlankodik Gazsi.

— Mikor a nyanya nem akart elereszteni! feleli természetesen durvasággal a lihegő Pali.

— Hát válts jegyet, mert lekésünk.

— Mennyibe kerül, te?

— Kettőnknek 60 krajczár,

Aztán mind a ketten bementek a színházba.

A Pali álmélkodott, tátotta a száját, de egy betűt se értett az egészéből. A Mányók Gazsi alig hogy csitítani tudta . . .

Az előadás végén Csánya Pali hazakészült, csak úgy fúrta ki magát a tóduló közönségen, alighogy elérhette a Gazsi.

— Hová törtetsz öregem? hizelgett Mányók.

— Haza, vár az édesanyám.

— Ilyen korán? hisz tíz óránál sincs még több?

— Nem bánom, azért elmegyek.

— Te — Palcsi, állj meg na, ne siess, hát egy szót se akarsz már velem beszélni.

— És karra fogta a vonakodó gyereket.

— Az édesanyám . . .

— Hazakisérlek no . . .

Meglassították lépteiket. A közönség már széjjeloszlott, csak néhány csavargó ólalkodott még. Kellemes nyári este volt, szédítően zsongott a természet melege . . .

A két fiu tétován ballagott a kis város üres utcáin, Palin gyerekes felelem vett erőt, jól megmarkolta a barátját, szinte remegett.

A Gazsi meg kísértőn sugta a fülébe.

— Te, hát ennyiből áll a boszud? mi?

— A boszu? felelt Pali és eltátotta a száját. — Mit tegyek még? Nem elég ennyi?

— Hallod, hogy muzsikálnak abban a nagy házban, ottan, a honnan világozás szűrődik ki? Menjünk oda!

— Nem megyek . . . Mégis, minek? mi az ott? . . .

— Te, ott nagyszerű élet van; az a kávéház . . . Vakító világozás, magyar zene, fényes kiállítás, hajlongó szolgák fogadják az embert; nem kerül ám sokba . . .

Addig, addig beszélt a rossz indulatu, kétes hajlamu jó barát, a míg Csánya Pali megemberelte magát és betért a kávéházba.

Már jó sokáig sumagult*) otthon Csányáné asszony. A Jóska ott szunyókált a magas tömött párnáju ágyban. Ki kinézett az özvegy az ablakon, majd nyugtalanul sétált az utcára, lebámult a messze utcán, feldobogott a szíve, ha egy távoli kopogás megütötte a fülét: azt hitte, a Pali fia csörtet haza; de csak izgatottabb lett, a mikor a tovasiető egyénben nem ismert fiára. Ujra várt, tovább, sűrűbb lett az

*) böllenedés = veszekedés.

*) sumagult = bóbiskolt.

éjszaka, mintha burhós felhők sorakoztak volna egymás mellé, onnan alulról, az ég karimája felől, az aggódó édesanya bebötorkált a kicsiny szobába, nem tudta elgondolni, hová marad az a gyerek Leült a lóczára, maga se vette észre, hogy a nagy éberségben elfáradt, elbóbiskolt . . .

Ugy maradt egész éjszaka; a mint reggel fáradtan felébredt, rohant ki az utcára nagy lélek-zakadva, hogy keresse az eltévedt Palit. Megeredtek a gyenge szívu anya könnyei, de csak felmosolygott az arca, a mint látta, hogy talpal ám két ember közt az elveszettnek vélt. De csak újra elkényszeredett, a mint meglátta halálsápadtan kisebbik fiát. Ruhája piszkosan, sárosan fityegett rajta, kalapja behorpasztva, inge, mintha mástól kölcsönözte volna.

— Jézusom! sikoltott fel Csányáné asszony, hogy majd összeesett.

— Ugy találtuk az utcáfélen, vetették oda durván a marczona alakok.

— Beszélj, lelkem, magzatom, Palcsim!

De a gyerek szót se akart szólni.

Az egyik legény orvosért czammogott, pedig a megrémült anya váltig sietette. Mire visszaért az orrossal, már ágyban volt a gyerek.

Az orvos megnézte a fiut, aztán dühösen, gorbombán mondta a reszketeg édes anyának:

— Berugott a faczér, az a baja . . .

Csak délfelé jutott szóhoz Pali, keserűen, vontatva:

— Hol voltál? faggatta az édes anyja.

— A Mányók . . .

— Ki az a gazember?

— A barátom.

— Beszélj!

— Nyanya, bort ittunk, meg sört, összevissza, a Mányók biztatott, így állhatok boszut legméltóbban a Jóskán, a sok kótya ital megártott . . . rosszul lettem, elszédültem, beleestem a piszok árokba, az a két legény szedett föl . . . Ez lett a testvérboszu eredménye!

A Jóska gyerek csak vihonzározott, tudta ő, így esik ki az egész.

A jó Csánya Mártonné pedig másnap föl-szedte a sátorfáját, visszament a régi faluba. Gondolta, milyen pap lesz a Paliból, a folyton marakodik az öcsésivel. Elvégzi majd a Jóska maga is a dolgát, a birtok is visszakerül, a békesség is helyre áll . . .

Igy kapott a Csánya Pali újra rojtos, rán-czos gatyát, hosszú inget, pattogó ostort, oldalába akasztotta a tarisznyát, bő eszimat húzott és kihajtotta a mezőre a gágogó ludakat, megbarátkozott újra a Latra Gyuriczával, a mire az ellenlábaskodó Latráné asszony is megbékült a szomszédasszonynyal . . .

Berkes Imre.

Őszi álmok.

— A «Tanulók Lapja» számára —

Nyár elmúltán ilyen tájon

A szabadba sietek,

Leselkedni, hogy az ágrul

Az első levél lesárgul

S csöndben, halkán lépereg.

Még a vidék hegytől-völgynek

Sütkérik a melegen;

S lassan, lopva már szétárad

Valami nagy, néma bánat,

Hideg, őszi sejtalem.

Éjjel így, a tűz ha alszik —

Lenn a rözse még ropog,

Még világol fénye, lángja:

Megborzong a pásztor háta,

Hogy már utolsót lobog.

Ezt a csöndes, hűs fuvalmat

Érti, érzi minden itt:

Fecskék mennek, darvak szállnak

Búcsút intnek még a tájnak . . .

Pár falevél leesik.

Marad minden mozdulatlan,

Mint a csendes tó vize;

Hegyen-völgyön, szét a légbe'

Megnyugtató, égi béke —

Szívem is az tölti be.

Panasztalan szenvedés ez,

Lágy, mosolygó fájdalom;

Őszi fénynek ragyogása:

Visszaképzelt multnak álma —

Magam is csak álmodom.

*Álmin útját szegő kárpit
Az a sötét — tiszta ég;
Rejtelmén elakadva,
Lelkem egyre bontogatja:
Hogyha tán megnyílanék?*

*Hogyha, a mely tovább vinne,
Megtalálnám az utat,
Hol a vágyak homályába
Belesüt a fény világa
S szebb jövőre rámutat?*

*Arra nem köt már hatalmad
Véges, gyöngé földi rög!
Az az éles, tiszta távol
Valami a más világból,
Valami, a mi örök.*

*Nem is olyan ösmeretlen,
Mi ott rám vár, érzem;
Mintha jól is emlékezném —
Onnan jö az ábránd, eszmény,
Ha itt olykor megjelen.*

*Ezt a földre visszafájást
Fü-fa, érzed tán te is . . .
Szebbnek látva magad multját
Szenveded a válás buját
Ősz virága, kikerics . . .?*

Az utolsó Bátor.

— A «Tanulók Lapja» számára. —

Coelesta angyali tiszta alakja mellett két ember emelkedik ki, egyforma fényben ragyogva, ugyanígy tündökölve: Albinus és Szerafin apja és férje. E két férfi vállán nyugszik az egész szász nemzet sorsa és jövője s ők rátermettek erre a nagy feladatra. A nemzetiségi viszonyok teljesen másképp voltak a XVII. században. Szász, székely, magyar mindegyik önálló kormányzattal, független hatáskörrel, úgyszólván állam az államban. — Brassó, Nagy-Szeben, Fogaras, külön fejedelemségek, melyeket csak az adózás kötött Erdély urához. Külön hadseregükkel akárhányszor támadtak a fejedelem ellen: politikai összeköttetések voltak a belföldön, diploma-

*Mintha ez a szent varázslat
Úrrá lenne lelkemen . . .
Im a csöndbe', hangtalanba'
Égi erő szellemhangja
Suhog át a fenyvesen.*

*Mintha körül a természet
Maga otdná a talányt:
Fűnek, fának hervadása
Törekvés egy szebb hazába . . .
Várva várják a halált.*

*Mert a halál: születésnap
Örök élet kezdete.
Már a titkot fűdő fátyol
Lehull — hámlik önmagától —
Őszi tájkép, igaz-e?*

*Mégis — ha a messzeségbe'
Föltűnik egy kék orom,
Ez a kóbor vágyó lélek
Légi útján odatéved
S megpihen egy bérczfokon.*

Fejes Béla.

szó köznapi értelmében; kiemelkedő a nagy sokaságból, de nem elég nagy ahhoz, hogy tragikus hőssé legyen, hogy nagyságával megsértse és kihívja a tragikai Nemezist. Ha pedig nem mint tragikai hős hal meg, pedig nem úgy hal meg, hát minek erővel megöletni, mikor még a köznapi igazságérzet is fellázad az ilyen jogtalanság ellen? Egy ember, a ki a sorstól neki jutott elég nehéz feladatot meg lehetős sikerral megold, jelleme, ha nem is Catoé, de mindenestre tiszta, miért annak meghalni? Én motivumot erre csak egyet találtam és pedig azt, hogy Jósika megirhasson egy jelenetet, a melyben nem is annyira az ő költői ereje csillog, mint inkább Szerafin vitézsége ejt bámulatba. Épen így tesz a nép mese is, mikor valamelyik szeretett alakjára rónak minden csillagot, mikor a kisebbik fiut, a lelkétől lelkezett gyönyörű magzatot széppé, naggyá, okossá teszi! De a nép motivál, mert a természetes esze nem veszi be a valószínűtlen, csak a tündérmesékben. Bátori Gábor kora tündérmesének kicsit már világos és józan. De Weisz alakja mégis elfogadhatóbb, magatartása érthetőbb, mint Szerafiné.

Szerafin fiatal szívének egész hevével szereti Coelestát s majdnem közönyösen türi, hogy az első jött-ment foglalja el az ő helyét, kedvese szívében. Itt dilemmát állíthatunk fel: vagy szerette Szerafin a leányt, vagy nem; ha szerette, megmagyarázhatatlan közönyössége s az, hogy semmi eszközt nem ragad meg arra, hogy helyét visszavivhassa, ha pedig nem szerette, miért teszi koczára életét oly gyakran, nem is ő érte, hanem Bátorié. Nemeslelkűség, önfeláldozó bátorság nem takarják ezt az ürességet, ember, a ki lélegzik, érez, akar és szenved, nem tehet úgy. Olyan Berend Iván féle alak, a kinek semmi sem lehetetlen, misem nehéz.

Dimon a legérdekesebb jellemekek közül való, melyet Jósika valaha teremtett. Ember, kiből annyi ész van, hogy az országot vezethetné, kegyetlen a legalacsonyabb cselszövésekkel, leselkedéssel, hízlegéssel megkeresni azt, a mire szüksége van. Ő tudja, érzi a maga nagyságát, de csak annál nehezebben türi sorsát. Jótétemény, hit, szeretet, nem köti senkihez, a ki megfizeti, annak szolgál, de csak azért, hogy azután elárulhassa egy másiknak, a ki jobban fizet. Utálja, gyűlöli a világot, a melyben más neki nem jutott, mint megvétel. Nevet, hirt akar szerelni, hogy felemelkedhesék ama polezra, mely őt, mint a nagy fejedelem gyermekét — saját véleménye szerint — születésénél fogva megilleti.

Elfelejtji, hogy vannak a társadalomnak

olyan törvényei, a melyek épen azért a leg-erősebbek, mert nincsenek szavakba foglalva, hanem a melyeket a közfelfogás szült és tart életben. Minden törekvése zátonyra jut, ennél a szírtnél s neki nem marad más, mint pénz s az auri sacra fames teljesen hatalmába keríti. Olyan mint egy eb, a mely, ha megverik, farkát csóválja, de máskor veszettül mar. — Két felkiáltást idézem itt, melyek rendkívül jellemzetesek rá: «Kis apród vagyok, belopva, becsempészve e nyomorult világba, melyet utálok; szolga, névvel bár, de lélekben soha!» Másutt pedig: «Caesart érzettem egykor kebelében és a sors Nerot gyürt belőlem». A költő nagy gonddal alkotta meg Dimon jellemét s meglátszik, hogy előre meg volt konstruálva és már úgy készen beállítva a cselekvénybe; épp ezért marad csak epizod alak s némileg a cselekvény egységének rovására van. Pedig nagyon érdekes Dimon jellemének a fejlődése. Mikor a fejedelem szolgálatába áll, az a remény kecsegteti, hogy nevet, rangot szerezhet magának. Buzgó, serény, de azért nem hagyja abban a kémkedést s két oldalról is akarja biztosítani magát, de mikor Bátori elzár előtte minden utat, csak pénzzel fizeti ki, bosszút esküszik, de a golyó, a melyet a fejedelemnek szánt, az ő életét oltotta ki.

Ezek a főalakok, kikkel legtöbbször találkozunk s mellettük és velük elevenedik meg Erdély főnemessége és a szászóság. Bethlen Gábor komoly és méltóságos alakja egyéniségének bélyegét még csak a jövő korszakra nyomta rá. Ott vannak a tányérnyalók: Imrefi, Kamuti, még a többiek s ott az elégedetlenek, Kendi, Korniss, Szilassi és Nadányi s e két utóbbi öli meg a fejedelmet, de hogy miért épen ők, kiknek majdnem semmi okuk sincs rá, annak a jó Isten a megmondhatója.

A történelemnek kettős szerepe van regényünkben: nevetet kölesönöz és keretet szolgáltat. Mélyebb történelmi felfogásnak nyomait csak nagyon szórványosan lehetjük. Nagyon szépen lefesti nekünk Jósika a házakat, fegyvereket, ruházatot, látjuk mint vonulnak szépen, delin kócsagos paripákon a nemes vitézek, de mindez nem kárpótól bennünket a történelmi szellemért. Jósika lelkiismeretesen tanulmányozta a korszak kűtfőit, de a sorok közt keveset tudott olvasni. S mindezeket kívül nagyon rontja a történelmi hangulatot, hogy minduntalan megszólal a költő s a multat a jelenet veti össze s szinte mutogatni, magyarázni látszik: «Nézzétek ilyen volt a mult, ilyen a jelen, ez a különbség a kettő között» s mi nézzük, keressük a különbséget, de csak külsőségeket találunk s nem lényeges különb-

Gróf Széchenyi István.

O'bírkép.

Kacsányi festménye.

séget, mert nem az anyag és kelme választja el a korokat, hanem a szellem és felfogás. Ezenkívül néha elfelejti, hogy regényt ír s kiesve szerepéből, kis történelmi értekezéseket sző bele regényébe, a melyek ugyan rendkívül érdekesek annak, a ki tanulni akar, s nem szórakozni. Ilyen például: Az utolsó Bátoriban az «Erdély 1611»-ben című egész fejezet. Inkább fest, terjengősen, széles mederben s épp ezért elmosódottan, mint elbeszél; leírásában úgy jár el, mintha nem élt s irt volna már előtte Lessing. Tájékepei gyakran oldalakat foglalnak el s gyakran úgy vagyunk, hogy a fáktól nem látjuk az erdőt. Nyelve mai szempontból darabos, költői eszközei és felfogása naiv, sokszor kezdetleges. Jósika egész pályája alatt bennszórt a romantizmus áradatában, először az angol romantikus iskola és Walter Scott, később a francia romantikusok és Hugó Viktor nevére esküdött. Föld alatti folyosók, rejtek helyek, holdvilágos éjjel, álarcos emberek, nőablás, borzalmas jelenetek, ime ebből készültek regényeinek poentjai. De Jósika korának gyermeke volt s épen ebből magyarázható meg népszerűsége a maga korában, bár vannak olyan tulajdonságai és különösen tehetsége egészben véve soha el nem évülő. Műveinek leírásánál vagy ismertetésénél mindig kettőnek kell beszélnie: az aesthetikusnak, a ki keresi bennök az abszolút szépet és az irodalomtörténet írónak, a ki számbaveszi a

viszonyokat, a melyek közt a mű született. És ez a pont az, a mely Jósika nevét halhatatlanná tette. Megteremtette a magyar regényt akkor, mikor klasszikai eposz kimerülésével az elbeszélő költészet posványosodni kezdett, nemesak életet és vért öntött a holt formákban, hanem magát a formát is megteremtette, nem régibb irányt tökéletesített, hanem újat teremtett, mely új fejlődés kezdetévé lön. Szép-prózai stílusunkat fejlesztette, hajlékonyra tette, társalgásra és költői festésekre alkalmazta. De nemesak a történelmi regényt teremtette meg, hanem a társadalmi is, szóval uttörő volt minden irányban. Az uttörőknek pedig rendszeren több szokott jutni a munkából és gáncból, mint a dícsőségből. S így járt Jósika is; mikor hajló korával költői ereje is fogyott s nagyobb tehetségek támadtak mellette, körülötte, a kritika sokszor támadta s keserűvé tette küzdelmes élete munkás napjait. De a sir eltakarta a keserűséget, az irodalom igazságot szolgáltatott a költőnek. Jókai mondja a Jósika felett tartott emlékbeszédében: «Láttuk Jósikát, mint lassan alahanyatló napot a tenger sima látókörén, vonalonként alább hanyatlani, de a nunt alább száll a tengerre a nap, akként vonul hosszabbra tűzárnyéka a habtükrök felett; úgy, hogy midőn végkép elmerült, akkor volt legnagyobb!»

Kunfy Zsigmond.

(Vége.)

A szemargai legátus.

— A «Tanulók Lapja» számára. —

Földidézem egyik édes jó pajtásomnak emléket, ki a legcsúfabb s mégis legszebb volt, a legkötekedőbb s elöttem mégis a legkedvesebb. Idegen iskola Horác-Homeros-szagu vásott padjaiban nyeli jelenleg rossz szerkezetű halló szervével az észbontó és lélekemelő tudományok oczeáni árját, ott susogja ébren s kiabálja álmában, gondolja és fennen harsogtatja: «Jaj! jaj! az érettségi!» Itt járt ezen nemes iskolai évig velem, egy szerény, hátulsó padban drukkoltuk véges-végig hét sovány esztendőnek annyi izzasztó s hajmeresztő óráját. Meglehetősen vén diák volt, majdnem fülig érő szája felett a bajusznak nevezett férfi disz, mint a megnem érett kukoricza hajából lecsüngő foszlány, olyan diszes és tekintélyt kölcsönözö poziturát foglalt és foglal el. De nem az főekessége, hanem az a kicsiny, kókuszdió nagyságu fej, melynek bükfa keménységén nem egy könnyen hatolt át a mathaesis-

nek annyi bonyodalmas és nyakatekert tétéle, a görög nyelv igéinek «oknélküli» rendhagyósága s az ókori népeknek egy zsákot megtöltő Istenei. Hősünk s jó barátunk ezethali szája ismeretes volt az egész környéken «extra et intra muros». Ha nem volt pénze (már pedig ez nagyon-nagyon ritkán volt, egy szép, kerek esztendőben csak háromszor, a mint azt később megfogjuk látni) fogadott őt «vas»-ba, hogy a lyukacsos, ártatlan szivacsot befalja vagy egy kövér eszár-zsemlét egyszerre bekap, vagy a vastag Ballagi-fele német-magyar szótárt meghatározott pontig befogja beláthatatlan szájúregének sötét rejtekébe. S bátran felemelt fejjel el lehet mondani: «Nyakaldi La os olyan játékos, ki sobasem veszít». A szája nyílásának megfelelően hatalmas étvágygyal rendelkezett, nem tett különbséget, a zavaros «zuppa» és az izletes marhasült, az elégetett burgonya és a finom tészta között, az ő szemében nem a

milyenség, hanem a mennyiség volt a döntő. A kisebb osztályu tanulók, kiket a fátum szerencsétlensége és a bekötött szemű Nemesinek igazságtalansága az életadó «convictus» falai között az ő csoportjába juttatott, 2—3 hét alatt (sőt ugyanannyi nap alatt is) elveszítették piros pozsgás arcuknak egészséget jelző üde pirosságát, gömbölyű képük megnyult s végre is appeláltak a tanfelügyelő tanárhoz, hogy helyezze el őket Nyakaldi ur étvágyban dűsködő diszes csoportjából.

S mily különös és bámulatos, rendkívüli és bizarr a sors és természet ironiája! Nem elégedett meg a szája szokatlan nagyságával, hanem a füle, láb rendkívüli ségével is felruházta a jó fiút. Nem működött a dobhartyanak nevezett valami kellékepen s így nemes gazdája «a nagyot hallók» kasztjába tartozott. Lábai hosszúságra nézve a mesében annyiszor emlegetett héterszágjáró — bocskoros óriások lábaival akartak mintegy versenyre kelni, mintegy bizonyítani akarván Rousseau-nak ama sarkalatos élet elvét: «Mindig tökéletesebb s elragadóbb az, a mit a nagy természet alkotott, mint a mit a gyarló embereknek gyenge ereje allított elő».

Ennyit tartottam szükségesnek hősömről elmondani, mielőtt a cselekvés és tettek tövises mezéjére léptetném, hogy végigküzdje egy pár nap alatt az emberi baj és csapás minden változását, ringjon a diák-boldogság reményét adó csónakában s végre visszatérjen, mint a bolygó, oda, honnan kiindult, az iskola tudomány cseppetgető szent hajlékába...

II.

Épen legatió — választani gyűltekk össze a diákok a kollegium nagytermében. Legatió?!? mennyi édes ábránd, tündér érzet, boldog idő jut e rövid szóról eszünkbe. Ur, még pedig legnagyobb ur lenni három napig egy egész faluban, asztalfőn ülni, leányoktól bámultatni, asszonyoktól dicsértetni — ez a vágyak vágya, a kivánságok netovábbja, az óhajtasok essentiája! — Mindenki választott már, csak Nyakaldi nem, ki a hetedik osztály legnemesebb tanulója lévén, a sor utoljára került köztisztvisletben álló személyére. Még csak Szemarga, e kis és hitvány község volt elválasztatlanul, melyben legátusnak lenni nem volt bizony a fent említett élvezet. Nyakaldi mégis midőn az igazgató ur föltette a kérdést, hogy elmegy-e Szemargába, ünnepélyesen, lassan felemelkedett a hátulsó pad csendes rejtekéből, tűnődve bökött homlokára, végül jobb ügghöz illő méltósággal ejtő ki a végzetes szót: «Szemarga!» Azt hitte ugyanis, hogy az igazgató azt kérdezte tőle, melyik falut választja, pedig

e választás csak Szemarga és a Semmi között adatott meg. Homéri kacaj reszketteté meg a levegőt s a gyűlés széteszlott.

III.

Egy ifju haladott gyors és nagy léptekkel a karácsonyi ünnepeket megelőző napon az országuton, mely Szemarga nemes községébe vezetett. E reményteljes sarjadék: Nyakaldi Lajos. Ne hidd azt, kedves olvasó, hogy az a fekete szalon kabát, az a kürtös kalap s cifra nyakkendő őt vallja állandó gazdájának. Oh nem! effelére nem pazarolta kis-fejű jó barátunk a «vigyorgó» krajezárokat, a «mosolygó piczulakat» s a «fenséges» tallérokat! A kabát vagyis a frakk gazdája a Büszkefi Andor névre hallgat, ki dúsgazdag földesurnak a fia s őt lap görög «puskát» másolt le Nyakaldi az urfinak azért, hogy három kerek napra oda kölcsönözze azt becses személyének. A kürtös kalap a «rücskös-arczu» Sebestényé, ki az oda kölcsönözött ócska süveg fejében, jogot vett magának arra, hogy a jó barátát büntetetlenül csufolkodhassék, sürüen és gyakran használva «a süket», «kolontos», «tökfőjü» s más diszitő jelzőket. A nyakkendőt jó magam kölcsönöztem, illetőleg ajándékozta nekem, mert a kisebb tárgyakat magánál tartotta s azt fiókjának chaosából sem cicerói ékesszólás, sem a feljelentéssel való fenyegetés (a mi különben egy lojalis tanulóhoz nem is illik). «Elvesztettem, édes barátom — mondá hosszas kérdés után bánat és fájdalomteljes hangon — 1-én pénzem jön s az árát akkor megadom». De az az annyit emlegetett 1-én soha-soha el nem jött. No de se baj, «több is veszett Mohácsnál»!

A mondott napon (decz. 24-én) az anyatermesztet mindegy pihenni látszék; a jó, öreg Nap-apó mosolyogva nézett alá a csillámló fehér hóval borított vidékre, az apró gyémántszemekkel beborított tájra. A verébe kirepültek kiesiny fészkek puha belsejéből, hogy élvezzék az áldott napsugár üdítő hatását. A szép reményektől duzzadó ifju nem törődött mindezzel, előtte a jövő boldogságának arany-szálakkal himzett képei lebegtek, az ünnepélynek mennyei jólétben elteltő napjai, a hatásos predikáció, mely kiesalja majd a könyvet a falu értelmiségének zsebéből, de hogy! szeméből s a pénzláda elrejtett üregéből, midőn egyszerre az elmélyedett ifjut felverte méla gondolataiból egy háta megett gyorsan vágató szekérnek zakatolása. Nemsokára utol is érte barátunkat, ki pénztakarítás kedvéért «per perdes apostolorum» volt megteendő a 10 kilométernyi utat és az erdőből fát szállító szekér és a lovakat csapdosó atyafi s a gyalogló hősünk között a

következő rövid, de eredményében hatásos párbeszéd kezdődött:

Nyakaldi: Szemargára megy-e bátyám uram?

Szekeres: Oda mennék, instálom, hát az urfi hová halad ilyen havas, téli időben?

Nyakaldi: Bizony, én a maguk falujukba legátusnak, a beálló szent ünnepekre.

Szekeres: Isten éltesse legátus ur! Ha nem szégyelli, üljön fel a szekérre, rögvést ott leszünk a tiszteletes urnál.

Nyakaldi barátunk nem tartozott azok közé, a kik kétszer kínálják magukat. Helyet foglalt és hosszas fészkelődés után a kérdések egész legiójával támadt meg a zuzmorás bajszu atyafit.

Megtudta, hogy a papnak milyen a természete, a felesége áldott szivü jó asszony, a mester leánya nagyon rátartós, a «peczeráj» boltos főszerepet játszik a faluban, a bíró fősvény ember, nem fizet semmit, a legátusnak elrejtőzik «conceptus» hordozáskor — és több efféle. Szóval igen fontos és főbenjáró dolgoknak jött a nyomába.

«Hóóó!» kiáltott ekkor a dérlepte bajszu kocsis és lovak megállottak egy cserepes ház előtt, melyben az Ég kegyelméből a tiszteletes ur volt lakozó!

Némi örömmel, hogy a nem a legkényelmesebb utazás végett ért s nagy szorongással ugrék le Nyakaldi a fás-szekérről és nem hallva meg a fuvaros megszólítását, kopogtatás nélkül besietett a papi lakba, hogy ott a bemutatásnak előre bevágott formáját elhadarja. De alig lépé át az alacsony küszöböt s végzé a fent említett nemes orációt, mikor az egész háznép hangos hahotára fakadt. Pironkodva áll a hely színén barátunk; a harag és röstelkedés pirja váltakozék eleddig nyugodt ábrázatján.

«Hahaha! hát ugyan bizony mi lelte legátus ur, a kabátját és a nadrágját?» kérdé végre a kaczagástól szóhoz jutott tiszteletes.

Nyakaldi ruhájára tekintett és ezer csuda, hogy a fekete föld alá nem sülyedt szegényében. Ugyanis a szekéren való bős fészkelődése azt eredményezte, hogy — mirabile dictu! — kölesön kért szalon kabátját, hitelbe vett nadrágját 2—3 helyen is kiszaggattak s végig hasogatták a szekéren szállított ágak. No de «actio parat reactionem», a nevetés sajnálattá változott s a pap felajánlva ruhatarát, az átöltözködés után a tiszteletes asszony öszszevarrta a siralmas állapotba jutott ünnepi öltözetet. Barátunk az így renovált ruhában bufelejtő szívvvel vette érdes tenyerének durva felületébe a pénztjölő conceptusokat s hősiesen elindult, hogy minden jóra való falusi bácsinak

juttason 1 drbot. Ez utja alatt agyának sejtlemes és titkos üregeit a böles élettapasztalatok cohorsával gyarapítá. Megtanulta (jöllehet Moliére vagy Kisfaludy színművét soha nem is látta) a bíró uramban ismerni a fősvényt, ki poros padlásának szennyes zugába meglapul a fizetést jelentő «conceptus» szó hallatára s onnan elő nem buvik, míg a bosszus diák portájának gyom-vert udvarát el nem hagyja.

Megismerte a falu száját. Csonga István, kinek piros orra a napnál fényesebb bizonyágot tön arról, hogy lezig csapláros bufelejtő palaczkjai nem árválkodnak porlepetten a sötétben, Csonga koma, jöllehet egy talpalatnyi föld sem volt birtokában, caesari elhatározottsággal jelentgette ki sarkalatos életelvét: «Ha megölnek, sem egyezem bele a tagosításba!» — Ő a legátusnak sem szokott pénzt adni, hanem a helyett, ha olyan természete volt az ige-hirdetésre kirendelt ifjunak, leült, illetőleg beült a csapszékbe inni és mulatni vele, honnan csak a rózsaujj hajnal kíséretében tért vissza atyai hajlékába.

(Folytatása következik.)

VEGYESEK.

A római számok eredetéről következőket írják: Hogy az M miért jelent ezret (latinul mille) és a C százat (latinul centum), nem nehéz kitalálni. Sokkal körülményesebb annak a magyarázata, hogy a D = 500, L = 50 és X = 10 számjegyek hogyan keletkeztek. Az ó-korban, a mikor a mai írószereket még nem ismerték, a tollat vagy palavesszőt a legegyszerűbb eszköz, a fejsze pótolta, melynek csapásaival csak igen egyszerű jegyeket lehetett csinálni. Ezért az egységet egy vágással jelezték így: |, a tizest két vágással így: X, a százast három vágással ||| az ezrest négy vágással ||||. A C és M jegyek ezeknek a kaligrafiai kikerekítéséből keletkeztek. Felezés által keletkezett az ötös = V, csonkítás által az ötvenes = L, felezés és kikerekítés által az ötszáz = D.

Physikai büvészet. A Röntgen-féle sugarak segítségével már sok hasznos felfedezésre jutottak, sőt ujabban még a büvészekről is gondoskodtak egy igen érdekes jelenségen alapuló kísérlettel. Segny francia orvos a Röntgen-féle sugarak azon tulajdonságát fedezte fel, hogy ezek bizonyos anyagot, így porcellánt ezinksulphatot, fluorcalciumot, citromkeserű meszet, különösen pedig bariumplatincyanurt erősen megvilágítanak. Összeállítható tehát a következő kísérlet:

A büvész étellel és itallal megrakott terített asztalhoz ül. Hirtelen besötétedik a terem és a büvész helyén egy csontváz tűnik fel, mely az előtte levő peccsenyét élvezi. Az asztal nem látszik, de a rajta levő edények a levegőben lebegnek. Most egyszerre minden mozogni kezd és hozzá a kísérletező szemüvege, kesztyűs kezei különös görbékkel irnak le. Mi lehet e csoda jelenségének az oka? Mi helyt sötét lesz a teremben, a büvész ügyesen felhuzta a körülötte levő függönyt, mely megett az említett anyagu csontváz van. A háttérben felállított Röntgen sugarakat bocsájto pedig megvilágítja azon tárgyakat, melyek szintén ily anyagból készültek és ez által láthatókká lesznek: így a kísérletező kesztyűje, melyet ezinksulphatban áztattak, szemüvege, stb. Ezek mozgása könnyen magyarázható. E csodás kísérlet tehát igen egyszerűen állítható elő és még egyszerűbben magyarázható.

G. K.

Iskolai hírek.

A budapesti kereskedelmi akadémia kebelében dalos- és zenekör alakult. Az ének vezetője Szélba József tanár ur a zenéé Antalfy Arthur tanár ur. Az ifjusági tisztviselők választása még nem történt meg.

Az eperjesi kir. kath. főgimnázium «Kisfaludy»-köre e hó 13-án tartotta IV. rendes gyűlését dr. Körösy György tanár ur elnökle alatt. A jegyzőkönyv hitelesítése után Láng Mihály 8. o. t. olvasta fel a «Bús éjszakán» ... című versről irt bírálatát. A verset elfogadván, szerzője, Kerekes Pál 7. o. t. fel is olvasta azt. Ezután Kristóf Lajos 8. o. t. szavaltá Thalys Kálmán «Hunyadi fohásza» cz. költeményét. Fricz Géza 8. o. t. előadta «Kont»-ot Garaytól. Petőfi «Rákoczy»-át szavaltá Petrik Emil 7. o. t., a mi után Fröchlich Zoltán 7. o. t. Zilahy Imrének a «Tengeren» című versét adta elő. Az első szavaltat sikerült a második és a harmadik középszerű volt, a negyedik gyenge.

A halasi főgimnázium önképzőkörének megválasztott tisztviselői: Alelnök: Czincsak László 8. o. t., főtítkár Pap Dénes 8. o. t., altítkár: Lyukár János 8. o. t., főjegyző: Tóth Pál 8. o. t., aljegyzők: Boesor László és Petrich György 7. o. t., főkönyvtárnok: Szücs László 8. o. t., alkönyvtárnokok: Dömötör Endre és Martinovits Á. 8. o. t., pénztárnok: Tóth Ferencz 8. o. t., ellenőr: Stepanek Ernő 8. o. t.

A szegedi főgimnázium önképzőköre f. hó 14-én Dugonics-ünnepélyt tartott a következő tárgysorozattal: Kölcsey-Erkel: Hymnus, énekelte az önképzőköri énekkar. Dugonics emlékezete. Beszéd, mondotta Hentz Károly 8. o. t. A politikai viszonyok Dugonics fellépése alkalmával, Dugonics politikai czélzatai, felolvasva Sonnenfeld Arthur 8. o. t. Szász Károly Dugonics emlékezete, szavaltá Várnay Dezső 8. o. t. Etelka jelleme, felolvasva Grüner Manó 8. o. t. Részlet «Bátori Mária»-ból, szavaltá Andrassy Ákos 8. o. t. Az intrikus Dugonics «Etelka»-jában, irta Jantsovits Jenő 8. o. t., felolvasva Hodács Ágost 8. o. t. Nagy Sándor Dugonics emléke, szavaltá Traum Péter 7. o. t. Dugonics mint színműíró különös tekintettel «Bátori Mária»-ra, irta Takács Antal 8. o. t., felolvasva Martinu Lajos 8. o. t. Dugonics érdemei a matematikai nyelvezet magyarosítása körül, felolvasva Faludi Ferencz 8. o. t. Bognár-Szögedi: Költő halálára, énekelte az önképzőkör énekkara.

A sepsiszentgyörgyi ev. ref. Székely Mikó-Kollegium ifj. önképzőkörének élére Csósz János tanár ur állott. Az alakuló gyűlést az önképzőkör szeptember 11-én tartotta meg, midőn tisztviselőkké lettek: elnök: Darkó Jenő 8. o. t., titkárrá: Kónya Kálmán 8. o. t.: jegyzővé: Benke István 7. o. t., háznagygyá: Kiss Albert 7. o. t., bizottsági tagok lettek, Baiint Ferencz, Benkő Sándor, Imreh Albert, Vékás Lajos 8. o. t., Barabás Andor, Imreh Sámuel, Kádár József és Magyar Ernő 7. o. t. Az alapterven változás történt, a mennyiben a pénztáros teendőit ezentúl a gazdasági felügyelő, a könyvtárt az illető osztály-főnök kezeli, ezen hivatalok tehát megszűnnek. Az olvasóteremben a rendre felügyel a háznagy.

A nagykovácsi főgimnázium önképzőköre f. hó 13-án tartotta 5-ik rendes közgyűlését. Mészöly Géza ifj. elnök elnökle alatt. A jegyzőkönyv hitelesítése után Marton Géza szavaltá «A szentnyomok»-at Váradytól. A szavaltat sok vita után sikerült. Ezután a titkár művet olvas, az írásbeli bíráló nem tartja érdemesnek arra, hogy neve köztudomásra jöjjon. A bírálat jó, szerzője Sasi A. 8. o. t. Egy másik költemény szerzője Sasi A. Ezuttal Újszászy J., Patay J. szavaltá elmaradt. Ezután Faragó László szavaltá Gabányitól «Desperatur»-t. A szavaltat sikerült. Ezután Drumár L. adta elő Gedóvár asszonyát fél sikerrel. A gyűlést törvényolvasás zárta be.

A brassói róm. kath. főgimnázium önképzőköre szeptember hó 11-én tartotta meg alakuló gyűlését Bustig József vezető-tanár

ur elnöksége alatt. A választás eredménye: Elnök lett: Balázs Jenő 8. o. t., főjegyző: Rotter H. 8. o. t., főszerkesztő: Szele B. 8. o. t., társszerkesztő: Jerzsabek J. 8. o. t., pénztáros: Tótpál J. 8. o. t., könyvtáros: Schwarz J. o. t., jegyzőtársak: Kollár G. és Gregorius F. 8. o. tanulók, szerkesztőtárs: Baráczy S. 7. o. t., alkönyvtáros: Kovács J. 8. o. t., ellenőrök: Altstädter O. 8. o. t. és Wolf J. 7. o. t.

Az ungvári kir. kath. főgimnázium kebelében működő «Dajka Gábor» önképzőkör november 7-én ünnepelte pátronusának Dajka Gábor, a főgimnázium egykori tanárának emlékünnepe. Az ünnepély igen d. szes közönség jelenletében a tornacsarnok tágas termében folyt le. Műsora a következő volt: Megnyitó beszéd, tartotta Mazuch Ede a kör elnöke. Hymnus, előadta a főgimnázium férfi-négyes énekkar «Dajka Gábor emlékezete» írta Fuchs Jenő, szavalta Zombory Dezső 8. o. t. Operarészlet Lombardtól, előadta a főgimnázium zenekör. Ünnepi beszéd, tartotta Novák István 8. o. t. a kör alelnöke. «A sirkertben», emlékezés Dajkára Zoltsak Jánostól, szavalta Gonda Elemér 5. o. t. «Szent az érzet». Dal, előadta főgim. férfi-négyes. «A rettenetes éj» Dajka Gábortól, szavalta Ivánty Béla 6. o. t. «A szegény asszony könyve. Vörösmarty Mihálytól, szavalta Grabovszky Kanil 4. o. t. Induló, előadta a főgimn. zenekör. Az egyes pontok igen jól sikerültek különösen a zene- és énekkör aratott zajos tapsokat ügyes fellepésével. A november 14-iki gyűlés napirendjét a kör alapszabályai értelmében szavlatok és értekezések képeztek. Körünk ugyanis egyik héten ily felolvasást, másik héten a beérkezett művek megbíralására szolgáló ülést szokott tartani. Tóth Ferencz 7. o. t. Vörösmarty «Hontalan»-ját szavalta. A kör a szavlatot «sikerült» jelzővel tüntette ki. Bonkáló Sándor 8. o. t. Arany János «Buda halála» című értekezését. Zombory Dezső 8. o. t. felszólása után dicsérettel vette be a kör értekezése közé. Zloczky Mihály 4. o. t. szavlatát után Zombory Dezső olvasta fel «A realizmus Vörösmarty költeszetében», című értekezést, melyért jegyzőkönyvi dicséretet kapott.

A nagy-szent-miklósi polgári iskola «Petőfi-önképzőköre» f. év november 14-én tartott ülés alkalmával az 5 jutalomdíjjal kitűzött pályázaton következők nyertek: az első jutalmat Kozsereán Gergely nyerte el «Diákaland» című ifj. szindarabjával. A másodikat Veszeli Endre «Hullám» című elbeszélésével. A harmadikat Kozsereán Gergely «Egy új sarkutazó» című versével. A negyedik jutalmat pedig Nagyinszky Emil nyerte el «Alakitsunk önképzőkört» című dolgozatával. Az ötödik pályadíjat szintén Kozsereán Gergely nyerte el «Eljen Brazília!» című elbeszélésével. Az első négy jutalom pénzzel fizettetett ki; az ötödik pedig Fried Lajos adakozásából két érdekes könyvvel jutalmaztatott meg.

A kecskeméti ev. reform. gimnázium önképzőkörének tisztikara a következő: Vezetőtanárr: Marton Sándor, ifjusági elnök: Balázsfalvy Kiss Kalmán 8. o. t., alelnök: Draskovics Géza 8. o. t., de ez a kör második gyűlésen lemondott s helyébe megválasztotta a kör egyhangulag Garzó Lajos 8. o. t., titkár: Kovács Lajos 8. o. t., jegyzők: Prikkel Ferencz 8. o. t. és Patkai Pál 7. o. t., választmányi tagok: Nyiri Béla és Fekete László 8. o. t., Arany Dénes és Hirschler Béla 7. o. t. A kör hetenként szokott gyűléseket tartani.

A szombathelyi kir. kath. főgimnázium önképzőköre f. hó 7-én tartotta első nagygyűlését. Németh Ernő 8. o. t. elnöki megnyitója után következtek a főjegyzői, könyvtárosi és pénztárosi jelentések, a melyeket a beérkezett 10 prózai mű bíralata követett. Az elfogadott művek a következők: Németh Ernő 8. o. t. «Miben áll az igazi gazdagság?» (Fejlegetés) bírálta Bauzek Kálmán 7. o. t. «Az anya arc képe» (Elbeszélés) bírálta Klekl József 7. o. t. Früchtl Ede 8. o. t. «A Szt. Iván-éji álom» (Tanulmány) bírálta Kulcsár Gyula 7. o. t., Weiner Sándor 7. o. t. «A phoeniciaiak jelentősége az ó-korban» (Értekezés) bírálta Takács László 7. o. t., Takács László 7. o. t. szabad előadást tartott «Hazánk románkori építészete» cím alatt. Szavalták: Deutsch Ferencz 8. o. t. «Az apostol II. része» Petőfitől, Schandara István 8. o. t. «A velszi bárdok» Aranytól, Szabó István 8. o. t. «A tizek szobra» Pósa Lajostól, Früchtl Ede 7. o. t., «Római dalmok» Ábrányi Emiltől, Fodor Antal 7. o. t. «A csárda romjai» Petőfitől és Pintér Gyula 6. o. t. «Fohászokodás» Bajzától. Evvel a gyűlés feloszlott.

A székesfehérvári kath. főgimnázium október 30-án tartotta harmadik rendes gyűlését főt. Czapáry László dr. tanár ur elnökölete alatt. Halla Aurél indítványára a kör elhatározta, hogy 100 frttal a Kisfaludy társaság alapítótagjai közé lép. Halla A. 8. o. t. Petőfi «Király-esküjét» szavalta Kirnbauer L. 8. o. t. «A hajótörött» cz. költeménnyel lépett fel. Strausz Andor 6. o. t. Posa «Petőfi sírjánál». Pap Ferencz 7. o. t. Arany «Ráchel siralma» Langmar F. 6. o. t. Szávay Gyula «Ül Aranyné gyászban» és végül Koronczay

8. o. t. Komócsy József «Kandalló mellett» cz. költeményét adta elő.

Az eperjesi Magyar Társaság kilenczvenedik gyűlésén Legányi Dezső 6. o. t. Petőfi «Hozzá» cz. versét, Gottlieb József Tompa «Madár fiaihoz» cz. költeményét, Bielik Aladár 7. o. t. Jókai Munkácsy rabjának egy részletét szavalta. Sziklay Jenő a «Jutalomdíj» című vigjátékot bírálja s megdicséri. Szerzője Klein Lénárd 6. o. t.

A sz.-udvarhelyi ev. ref. főgimnázium «Petőfi-önképzőkörében» elnök Fejes Áron r. tanár, alelnök: Ravasz Árpád h. tanár, titkár: Piskóty István 8. o. t., jegyzők: Tóth Balázs 8. o. t. és Félegyházi Ernő 7. o. t. A körrendes tagjai a 7. és 8. o. növendékei; az 5. és 6. o. tanulói vendégtagokul tekintetnek.

IRODALOM.

A Franklin-Társulat könyvárleszállítást rendezett az idén könyvkiadványából. Ez első irodalmi intézetünk becses kiadványai hosszú sorozatát állította össze, melyből 10 frt. bolti áru vásárlásnál egy harmadrészt 20, frt. árúnál felerészt, 100 frt. bolti árúnál pedig kétharmadrészt enged. A könyvek jegyzéke levelező-lapon rendelhető a Franklin-Társulathoz, Budapest Egyetem-utca 4, mely azt ingyen küldi. Az ifjusági könyvtáraknak ezt figyelmükbe ajánljuk, mert így rendkívül olcsón juthatnak értékes könyvekhez.

Verne munkáinak illusztrált magyar kiadásából most kaptuk meg a 76—82. füzeteket és ezekben: Az uszó sziget című regényt. A mint a népszerű író minden munkájában valamely nagy természeti probléma oldódik meg előttünk, jelen regénye is egy izgalmas, kalandos utazás leírása keretében a vizek titokzatos, mélységes világával ismert meg. A költő képzeletének míg csodálatosan merész csapongását követjük, a tudás, az igaz észrevétel nélkül lopózik elménkbe. Ez az, a mi Vernét minden idők legnagyobb írói közé emeli és a mi nagy népszerűségét megmagyarázza. A regényt Gaál Mózes avatott tollal ültette nyelvünkre és a füzetek külön-külön is kaphatók 20 krjával minden könyvkereskedésben.

András a gazda. Gotthelfnek, a kinek születése napját épp most ünneplik századik évfordulójában, van egy híres regénye «András a szolgálégényről» mely évtizedek óta a magyar népnek kedvelt olvasmánya. Ennek a régi és sokat olvasott könyvnek a folytatását beszél el jó magyar nyelven Szívós Béla. A mily érdeklődés kísérte annak idején a szegény szolgálégény kemény sorsát, épp olyanok olvassuk most a tehetős gazdát, a ki a maga erejével és becsületes szívével szerezte meg a jómódját. Roszindulatú emberek félrevezetik egy-egy pillanatra az egyenes útról, bajba is keverik, míg az ő ózan esze vissza nem téríti és helyre nem állítja a

megbontott nyugalmat. A könyv e részben kitűnő példával szolgál s mint a nép erkölcsét javító olvasmány, e téren a legkiválóbbak közül való. Az ily könyv terjesztése az arra hivatott közegeknek nemes feladata volna. Megjelent a Vasárnapi Könyvtár tetszetős füzetek között és izléses képei a Franklin-Társulat ily olcsó munkánál igazán dicséretre méltó buzgalmára vallanak. Ára 40 kr.

Petőfi-album. A Petőfi-Társaság elhatározta, hogy a jövő év elején fényes kiállítású „Petőfi-album“-ot bocsát közre a nagy költő életére vonatkozó közleményekkel és illusztrációkkal. Minthogy a közönség közt még mindig lehetnek olyanok, akik Petőfitől kiadatlan kéziratokat, leveleket és más emléktárgyakat őriznek: a Petőfi-Társaság bizalomteljes tisztelettel kéri ezeket, hogy a náluk levő ereklyéket az albumban való bemutatás céljából a Petőfi-Társaságnak átengedni sziveskedjenek. A tárgyak lehetőleg rövid idő alatt, a társaság titkári hivatalába (Bástya-utca 11. sz.) küldendők, amely azok gondos megőrzéséről és köszönettel való visszaküldéséről gondoskodik.

A tatárok Napoleonja. A nagy „Dzsengisz-Khán“ történetét beszéli el a Történelmi Könyvtár legújabb füzetében Lázár Gyula dr. A latin közmondás igazsága, hogy a történet az élet mestere, e vállalatnál valóban bebizonyult. Évtizedek óta látja el ifjuságunkat és a mivelt közönséget történelmi kézikönyvekkel, melyek megelevenítik a világtörténelem és a hazai história nagy eseményeit, korszakalkotó alakjait. A jelen füzet a nagy tatár vezér életét beszél el, a ki dicsőséges pályafutásban egy világuralom alapját veti meg. Érdekesekek a mongolok szokásairól és erkölcséről szóló leírások és es kellemes általán az elbeszélés közvetlen, meleg hangja. Képek is bőven vannak a csinos könyvben, mely 40 krajczáron kapható.

A magyar nemzeti irodalom történetének vázolata. Budapest, 1897. 8-rét, 128 lap. — *Magyar irodalomtörténeti olvasókönyv.* Budapest, 1897. 8-rét 241 lap. Az „Athenaeum“ legközelebb e két csinosan kiállított könyvet bocsátotta közre, melyeket a közokt. miniszter a polgári iskolák és felsőbb leányiskolák részére approbált. Mind a két művet dr. Horváth Cyrill egyetemi m.-tanár írta, ugyanaz, kinek középiskolák részére készült irodalomtörténete rövid pár év alatt országzerte elterjedt. Maga a hivatalos bíráló úgy nyilatkozott e könyvekről, hogy alaposan, lelkesen, izléssel és tapintattal vannak írva; és bizonyára olvashatja őket a nagyközönség is. Horváth művében színesen, stílizált, kerek egészszé fűzve adja a magyar irodalom történetét. Végre is itt az ideje, hogy a művelt nőket ne így tanítsák irodalomtörténetre, hogy: „A legjelesebb magyar lírikus Balassi után Himfy, Csokonai, Petőfi és Vörösmarty voltak“, mert az ily tanítás sohasem nevel igazi magyar asszonyokat, a nélkül pedig valódi magyar társaság nem lesz soha. Részünkről melegen ajánljuk ezt a könyvet, — áruk összesen 2 frt., — az illető tanféléknek, de a nagyközönség figyelmébe is, melynek szintén szüksége van rá, hogy minél többször emlékezzék régiekre.

FEJTÖRŐ.

— Rovatvezető: Csizsár József. —

1. Számtani kérdés.

Valaki 2 nyáj juhott vett 656.50 frtért. Az egyik nyáj 5 drb juhval felülhaladja a másikat s minden nyáj darabja félannyi forintba kerül, mint a mennyi abban a nyájban van. Hány darabból állott mindenik nyáj?

2. Földrajzi kérdés.

Melyik dél-európai város az, hol az új görögök szabadságuk visszaszerzése végett az első nemzetgyűlést tartották? Mikor volt e gyűlés? Hol fekszik e város? (Kovács J.)

3. Történelmi kérdés.

Mi a neve azon török szultánnak, a ki 1823 ápr. 23-án szültett. Ki volt az apja? Atyját 1839 júl. 1-én követte a trónon. Uralkodása alatt folyt a krími háború. Meghalt 1861 június 25-én?

4. Természetrizai kérdés.

Melyik madár az, melynek színe barna, nyaka sárgás, feje tetején fekete tollak láthatók, hazája Észak-Amerika? (Kovács J.)

5. Képrejtvény.

A 45-ik számban közölt fejtörő kérdések megfejtése.
Számtani kérdés. A számtani sornak összege: 53998.
Földrajzi kérdés. Antwerpen (franz. Anvers).
Történelmi kérdés. Cimon (gör. Kimon).
Természetrizai kérdés. Démutka (thymus).
Képrejtvény. Zavaros a Tisza.
 A megfejtők nevei:

Brichta Manó, Schlesinger Henrik, Laesny Ferencz, Schwarcz Lajos, Szeberényi József, Madarász Dömötör, Wiesel Zoltán, Jakab János, Szalay János, Bagyari Béla, Kosnár Károly, Hirschberg és Weinberg, Supa József, Kurucz Ede, Stein Pál, Tamásy Géza, Monzpart Andor, Hirschler Károly, Strausz Andor, Fekete István, Jó Károly, Feldmann Mór, Fehér József, Egressy Mihály, Rosenfeld Richard, Hajós Gyula, Schwartz Tibor, Wágner Ervin, Friedmann Miklós, Schmalcz Jenő, Opperl Géza, Eszterházi Miklós, Máriásy Béla, Rudnay Jenő, Moócz Elemér, Klinger Lajos, Altmann Henrik, Dokupel Antal, Walder Sándor, Hermann Béla, Kovács Aladár, Thék Gyula, Kerbler Lajos, Kiss Emil, b. Majtényi László, Eöry

«Kosmos» műintézet nyomása Budapest. VI. Aradi-utca 8.

Gusztáv, Szinnyey Lajos, Beöthy Sándor, Simonyi Károly, Szepesy Géza, Csák Ödön, Wolf Gyula, Hodács Ágost, Kiss István.

A kitűzött könyvjutalmat Schwarcz Lajos nyerte el Aradon, a kinek azt a szerkesztőség elküldi.

Szerkesztői telefon.

— **Tudósító.** Tudósítását bármikor szívesen fogadjuk.
 — **G. A.** A versike bizony nem sikerült. — **László S.** Kecskemét 1. Az ev. ref. főgymnasiumban 2. Lehetőleg tussal s minél nagyobb alakban 3. A szerkesztőség nem tudja, kik a lap előfizetői, épp ezért mi nem is mondhatjuk meg, hogy Szegszárdon ki járhatja a Tanulók Lapját. — **Pithagoras** 1. Tíz 2. Ösztöndíj-pályázatok szoktak megjelenni a T. L.-ban, de mivel az olyan pályázatokat csak az év végén szokták kiírni, mi is akkor hozzuk. Kísérje csak figyelemmel lapunkat. Verse nem közölhető — **K. J. Brassó.** A tudósítást legjobb röviden és velősen megírni. — **Szepesi B.** Eperjes. Ha a lapot 3 hete nem kapják, miért nem irt első alkalommal azonnal a kiadóhivatalnak? Tudósítását megstilizáltuk; más kor ilyen formán küldje be. — **Nem közölhetők:** Érzelmeknek egy új sarja... és Végig ugat cz. versek. **W. S.** Szombathely. Tolsztoj L. Kreutzer szonátája nem valami épületes olvasmány középiskolai ifjunak. A tudósításért köszönet. — **Discipulus.** 1. K.-Félegyháza. Olyan könyv nincs, de a T. L. múlt évi s idei évfolyamában jelentek meg e fajta dolgok. 2. Ilyen könyvet ismerünk, ez a „Nemzeti kincszebrény jelesebb íróink gondolat gyűjteményeivel” kiadta Wodjányer F. (Bpest VI. Andrásy-ut 21. — az ára talán 1 frt; ajánlhatjuk Jókai: „Negyven év viszhangja” cz. munkáját is, mely Jókai műveiből közli a szép gondolatokat. Egyes művek tartalmait csak különböző irodalomtörténetekből lehetne összeállítani — legokosabb dolog azonban elolvasni s úgy megismerlni. A középiskolák minden osztálya számára összeállított magánolvasmányokat az ujévi számban fogjuk közölni. 4. Ha latinból akar műfordítást készíteni, fordítsa le Ovidius egyes szép darabjait pl. a Philemon és Baucist, Daedulus és Icarust. 5. A veszprémi dióhéjak szerkesztője egy piarista tanár; e könyvek nagyon hasznosak, bizvást megveheti. Hangos Antalnál vagy szerkesztőségünk útján megrendelheti az Irásművek elmélete dióhéjban cz. kis munkát, ára 20 kr. ezt bélyegben is beküldheti. 6. A világirodalom legnevezetesebb műveit felsorolni akkor, mikor egyszerre 8 kérdést intéz hozzánk, ezen a helyen nagyon bajos. 7. Salamon Ferencz a historikus 1882 október 9. halt meg Budapesten. 8. A rétségek fia könyvalakban meg fog jelenni a jövő hónap közepén, árát még nem tudjuk, de alig lesz több 1 frtnél. — **H. J. Léva.** Az ezer feladatban sok a kidolgozott feladat is, meg a vázlat is. Hozzá hasonló könyv, magyar nyelven nem jelent meg.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt
 A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA AJÁNLVA.

Előfizetési árak:		SZERKESZTI:		SZERKESZTŐSÉG:	
Egész évre	4 frt.	Dr. RUPP KORNÉL		Budapest, IX., Soroksári-utca 31.	
Fél évre	2 frt.	főgymnasiumi tanár.		KIADÓHIVATAL:	
Negyed évre	1 frt.			Budapest, VI., Teréz-körcut 23. sz.	
Megjelenik minden vasárnap.		Kiadja a „Kosmos” műintézet, kő- és könyvnyomda és hírlapkiadó részv.-társ.		KÉZIRATOKAT nem adunk vissza.	

Deákok jötevője.

(*) Alig pár órája pihen a nyirkos föld alatt az a derék, nemeslelkű ember, a ki egész életében csak jót tett másokkal, a kinek fájt ha a balkez megtudta, hogy mit csinált a jobb kéz.

Vasárnap délben keszthelyen egy áldott lelkű, nemes szívű ember hunyta le örökre szemeit, egy titkos jötevője, bőkezű adakozója, támogatója, segítője a tanulóifjuságnak. — Nem szerette, ha jötevényeért halalkodtak, nem engedte, hogy a lapokba kiírják, mit adott, mit tett; névtelen akart maradni, mert az ő nemes szíve csak úgy tudta élvezni a jötevények az adakozóra visszaható áldását, — mert csak úgy csilloghatott szemében szabadon, senkitől se látva a könyv, melyet a részvét esalt ki jóságos szemeiből.

Nem várt halat, elutasította azt, a ki valamit emlegetni mert előtte holmi jötevényről, nagylelkű adományokról, — nem vallalt magára semmit, őt nem illeti meg sem hála, sem elismerés.

Mikor az illető szegény deák csakugyan azon hitben távozott, hogy mégis rossz helyen járt megköszönni az élvezett jötevényét, akkor az öreg úr szemei megteltek könnyekkel, elfogódott s ily szókra fakadt:

— Minek kellene azt tudni annak a szegénynek, hogy ki segített rajta? Az a kérdés, méltó-e arra, ha igen, akkor mi szükség halalkodásra?

Nem tudjátok ti keszthelyi és fehervári deákok, hogy ki volt az intézetnek, a szegény tanulóknak titkos jötevője!

Sokszor csudalkoztatok, hogy egyszer várat-

lanul egyik napon szegény deákon új téli ruha, sapka, meleg cipő van. Láttatok, nagyot néz-tetek, — s napirendre tértetek fölötte. A boldogult Gerlach és Pallér fehervári direktorok meg tudták volna mondani, hogy hány szegény tanulóknak fődözte tandiját, fizette könyveit egy ismeretlenül maradni kívánó jötevő. Burány Gergely keszthelyi főigazgató úr pedig meg tudná mondani, ki volt az a nemes lelkű férfiú, a ki erre vagy arra a célra bizonyos összegeket adott át neki azon kikötéssel, hogy a neve titokban maradjon.

Azok a szegény diákok pedig, akik uri asztalánál kaptak a hét különböző napjain ebédet, vacsorát, egyre voltak kötelezve: titoktartásra, hogy kinél ebédelnek.

Sírtatok szegény deákok, vigyetek koszorút, virágot és fájó könyvet sírjára, mert ő már nincs többé; ott pihen, ott álmodik a Balaton partján egy kicsi sírban a haza nagyságáról, a nemzet művelődéséről, az ifjuság os erényeiről.

Ha él bennetek a kegyelet, keszthelyi deákok, valahányszor a temetőbe mentek, állatok meg *Mészáros Mihály* volt honvédszázados sírja mellett, ejtsetek rá egy könyvet, mert az pihen a sír alatt, a kinél jobban kevés ember szerette az ifjuságot. Ha halottak napján volt tanáraitok sírját megkoszorúztatok, hintsetek néhány virágot az ő sírjára is s mondjátok meg utódaitoknak is, hogy az, a ki ott pihen, nagy idealista volt, mert manapság igen kevés ember akad olyan, a ki megérdemli, hogy a tanulóifjuság emlékében örökké feledhetetlen maradjon, mint ő, a ki valóban a *deákok jötevője* volt.